

AİLE KURMAK

<"xml encoding="UTF-8?">

AİLE KURMAK

İslâmî hayat düzeninde evlilik birtakım ön hazırlıklarla başlar. Bu ön hazırlıklar

Giriş

İslâmî hayat düzeninde evlilik birtakım ön hazırlıklarla başlar. Bu ön hazırlıklar, birtakım merasim ve törenler şeklinde cereyan eder. Kadın ve erkek, bu merasimlere riayet ederek tedricen evlilik hayatına adım atıp yeni birtakım sorumluluklar alırlar.

Bize göre bu merasimler gerekli ve zarurîdir. Çünkü İslâm açısından evlenme çok önemli bir olaydır ve insan hayatının en önemli hadiselerinden biridir. Bu merasimlerin her an ve sahnesi bir hatıra olarak zihinlerde kalır. Eşlerin müşterek hayatlarının sağlam bir temel üzerine oturmasında bu merasimlerde yaşanan güzel hatıraların etkisi inkâr edilemez.

Kadın ve erkek, az bir para karşılığında ve kolay bir şekilde satılıp alınacak birer eşya değildir. Onlar, birer insandır ve her şeyden önce insanî kişilikleri dikkate alınmalıdır. Özellikle de ileride aile yuvasının müdiresi, ailedeki sıcak ortamın hazırlayıcısı, eşinin huzur ve sükûnet kaynağı ve çocukların annesi olacak kadının insanî kişiliği asla ihmal edilmemelidir. Bu arada bir grup insan da bu merasimlerde hazır bulunmalı ki, ileride çıkabilecek ihtilâf ve kavgalarda ıslah edici ve ailenin dağılmasını önleyici bir rol üstlenebilsinler.

Kız İstemek

İslâm'a göre evlenme, erkeğin kadına talip olması ve onu ailesinden istemesiyle başlar. Bu, İslâm'ın da onayladığı eski bir gelenektir. Buna kız isteme diyoruz. Erkeğin yakınları veya kendisi kızı ailesinden ister. Kadının şahsiyetinin korunması ve kendisine değer verildiğini görmesi açısından bunun böyle olması, en uygun olandır.

Çarşı ve pazarda serbestçe buluşup görüşmeler ve geçici heveslerden kaynaklanan evlenme teklifleri, evlenmek için doğru bir yöntem değildir. Tarafların birbirine evlenme teklifinde bulunmaları şer'î açıdan yasaklanmamışsa da, yaşanmış tecrübeler, bu şekilde gerçekleşen evliliklerin başarılı olmadığı göstermektedir. Hemen ve kolayca evet diyen kişiler, kolayca da ailenin temelini sarsabilir ve aile yuvasını yıkabilirler. Bu yüzden en iyisi ve en doğrusu, bu işin aile büyükleri tarafından yapılmasıdır. Büyüklerin devreye girmesiyle bir nevi garantörlük mekanizması çalışmış olur ve böylece daha sağlam bir evlilik temeli atılmış olur.

İslâm, kız isteme ve eş seçme meselesinin de manevî bir atmosferde geçmesini ister. Kız

istemeye niyetlenen kimsenin abdest alıp iki rekât namaz kılmasını, sonra da Allah'tan her iki taraf için hayırlı olanı nasip etmesini istemesini tavsiye eder.

Neden Kız İstenmeli

"Neden erkek kıza talip olmalı ve kızı istemelidir?" sorusuna çeşitli cevaplar verilmiştir. Evvelâ bu, güzel bir gelenektir ve İslâmî hayat tarzıyla da uyum içindedir. İkincisi; Şehit Mutahharî'nin de söylediği gibi, burada kadının şahsiyeti, duygusal ve ruhsal yönleri dikkate alınmıştır. Çünkü eğer aksi yönde bir uygulama söz konusu olsaydı ve kadın erkeği istemeye gitseydi, o zaman, olumsuz cevap alması durumunda kadının latif ruhu fena şekilde darbe almış olurdu. Bu da, gelecekte anne olacak ve çocukları yetiştirecek olan bir kişi için hiç iyi olmazdı. Üçüncüsü; İslâmî hayat düzeninde, kadınlar erkekler kadar toplumun içinde değiller ve hayat tarzları böyle bir uygulamanın olmasına manidir.

Toparlarsak; evlenmek isteyen erkek, evlenme şartları ve kurallarını gündeme getirmek üzere yakınlarını kızın ailesine gönderir. Tabiatıyla kız ailesinin babası da, toplumsal konularda sahip olduğu tecrübesinden yararlanarak, kızın velisi ve hamisi konumunda bu talebe olumlu cevap vermenin şartlarını açıklar ve nikâh akdini kıyar.

Eş Seçme Şartları

Geçen bölümlerde, eş seçiminde uyulması gereken kriterleri ve riayet edilmesi gereken engelleri açıklamıştık. Şimdi o açıklamaların tekmilinde diyoruz ki: Eş seçiminde aşağıdaki hususların da dikkate alınmasına çalışılmalıdır:

- Fizikî buluğ hâsıl olmalı.
- Fikrî, aklî, ruhsal ve duygusal şartlar dikkate alınmalı.
- Mahremlerden olmamalı.
- Kâfir, müşrik ve mürtet olmamalı.
- Yakın akrabalarından olmaması tavsiye edilmiştir. Resul-i Ekrem (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: "Evlenin ve de gurbetten evlenin." Bir hadiste de şöyle buyrulmuştur: "Yakın akrabayla evlenmeyin; çünkü doğacak olan çocuk zayıf ve cılız olur."
- Zorla ve baskı altında evlenmemeli; aksi takdirde nikâhın sıhhati de şüpheli olur.
- Yalancı cazibeler peşinde olmamalı.
- İşin içinde yalan ve kandırma olmamalı.
- Kısaca; taraflar birbirini körü körüne kabul etmemeli.

İslâm, evlenmek isteyen kişilerin birbirlerini görmelerine izin vermiştir. Cevahir'ül-Kelâm adlı eserde, talibinin görmesi için kadının ince bir elbise giyebileceği de belirtilmiştir. Ancak bu iş, keyif için yapılmamalıdır. Şerayi'ul-İslâm adlı eserde ise, bu cevazın sadece yüz ve ellere mahsus olduğu ve evlenmek isteyen erkeğin evleneceği kadına yürürken ve ayakta dururken

bakabileceği belirtilmiştir.

Bize göre, şer'î ölçülere riayet ederek bu hususu dikkate almak, aile ilişkilerinde sağlam bir bağın kurulmasında etkili olabilir ve böylece taraflar sadece başkalarının görüş belirtmeleriyle yetinmemiş olurlar.

Babanın Razılığı Şartı

İslâm'ın hayat düzeninde bakire kızın evlenmesi için babanın razılığı şarttır. Başka bir ifadeyle: Baba, veli olarak kızının nikâh akdini kıyabileceği gibi, bakire kız da nikâh akdinin sıhhati için babasının hoşnutluğunu elde etmelidir.

Bu şart, kızın veliye muhtaç bir çocuk olarak görüldüğünden dolayı değil; babanın toplumun içinde bulunduğu, bu konuda tecrübe sahibi olduğundan, hileleri ve düzenleri daha iyi anlayabildiğinden, bu husustaki kötü niyetlerden ve şirretliklerden daha çok haberdar olduğundan dolayıdır. Bu nedenle İslâm, babayı gerçekte kızın müşaviri ve sözcüsü kılmıştır. Şu hususu da hatırlatmalıyız ki babanın velâyeti, ancak evlâdının menfaatleri ve maslahatları yönünde hareket ettiği sürece geçerlidir. Bunu tersi bir durum söz konusu olursa, velâyeti sakıt olur. Elbette kızlarının evlenmesi yoluyla kendilerine bir menfaat sağlamak isteyen babaların sayısı çok azdır.

Kusur Bulmaktan Sakınmak

İslâm, kıza ve onun babası ve ailesine eş seçiminde dikkatli olmalarını, ama kusur bulma peşinde olmamalarını tavsiye eder. Erkeğin dini, ahlâkı ve asaletini -asalet, zenginlik ve makam sahibi olmak değildir- araştırmanın lüzumuna diyeceğimiz yok; fakat yersiz kuruntulara kapılarak iki gencin evlenmesine de mani olunmamalıdır. Eş seçiminde bizim için önemli olan, erkeğin dini, ahlâkı, imanı ve çalışıp evine ekmek getirebilme gücüne sahip olmasıdır. Çok titiz davranmak ve olmayacak şartları ileri sürmek, İslâm'ın beğendiği bir şey değildir. Hayatı sefali kılan; ahlâk, iman, samimiyet ve sadakattir; ev, araba, diploma ve banka birikimleri değildir. Bizce anne ve babaların bu konudaki yersiz titizlikleri, sadece iki genci yuva kurmaktan mahrum etmekte ve İmam Hasan Askerî'nin (a.s.) buyurduğu gibi, yeryüzünde fesadın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Nişanlılık Meselesi

Evlenme şartlarının belirlenmesi ve prensipte anlaşmaya varılmasıyla evliliğin ilk adımı atılmış olur. Ardından düğün zamanı belirlenir ve bunun için birtakım hazırlıklar yapılır. Bu aradaki döneme nişanlılık (yavukluluk, sözlülük) dönemi denir.

Şunu hemen belirtmeliyiz ki İslâm açısından, kadın ve erkeğin nişanlılık adı altında serbest bir ilişkisinin olması söz konusu değildir. Bunun için nikâh akdinin okunmuş olması şarttır. Nişanlılık dönemindeki serbest ilişkilerin birtakım sapmalara ve sürçmelere sebep olduğu ve

sonunda anlaşmanın bozulduğu sık sık görülen bir durumdur. Tarafların nişanlı olması, onlara gizlice buluşma ve gizli ilişkiler içinde olma hakkını vermemektedir. "Sakın onlarla gizlice buluşmayı kararlaştırmayın." [4]

Diyorlar ki: Kadın ve erkeğin nişanlılık döneminde birbirini yakından tanınması ve birbirinin düşünceleri ve ahlâkî özelliklerinden haberdar olması gerekmektedir. Bunun için de birbiriyle serbestçe görüşüp buluşmaları gereklidir.

Biz de diyoruz ki: Biz bunu reddetmiyoruz; fakat eğer gerçekten böyle bir zorunluluk söz konusuysa, bir an önce nikâh akdi kıyılmalı

Çeyiz Meselesi

Çeyiz meselesi de, İslâm'ın fiilen onayladığı geleneklerden biridir. Kızlar, koca evine göçürülürken baba evinden bazı yaşam araç gereçlerini kendileriyle birlikte götürürler ki buna çeyiz denir. Çeyizin, mihrin veya başlığın miktarıyla bir alâkası olamaz.

Resulullah (s.a.a.), kızı Fatıma'yı Ali ile evlendirirken, Fatıma'ya çeyiz almaları için sahabeden birkaç kişiye bir miktar para verdi. Onlar da gidip, sade ve gösterişsiz bir hayat için gerekli olan birkaç parça sade ve mütevazı eşya aldılar. Fatıma'nın çeyizinin listesi, İslâm kaynaklarının birçoğunda ve ezcümle Bihar'ül-Envar kitabında verilmiştir.

Görünüre bakılırsa Peygamber (s.a.a.), bu çeyizi Ali'nin evlenmek için hazırladığı ve getirip kendisine verdiği paranın bir miktarıyla aldırılmıştı. Toplumumuzda ise uygulama farklıdır ve çeyizi kız tarafı hazırlamaktadır. Kesin olan ise şudur: Erkek, malî yükümlülüğünü üstlenmeden, evleneceği kadından detaylı bir çeyiz hazırlamasını isteyemez.

Ailelerin birbirine bakarak ve âdeta bir yarışma içerisine girerek abartılı çeyizler hazırlamaktan ve bunu bir külfet hâline getirmekten kaçınmaları tavsiye edilmiştir. Aksi takdirde aileler, kızlarını kocaya vermeye yanaşmaz veya çeyiz hazırlayamadıkları için huzursuz olurlar. Başkalarının da evlenmeye teşvik olması için evlenmenin sade ve külfetsiz olması asıldır.

Başlık Meselesi

İslâm'da istenilebilecek bir hak olarak başlık diye bir şey yoktur. Gelinin ailesi ve yakınları, şer'î açıdan damattan böyle bir şey isteme veya kızlarını ona verme karşılığında bunu kendileri için bir hak olarak görme hakkına sahip değillerdir.

Araştırmalar, başlığın, kızların ailenin üretim araçları olarak kabul edildiği ve tarım ve hayvancılık işlerinde ailenin reisinin yararına çalıştıkları dönemlerden kalma eski bir gelenek olduğunu göstermektedir. Açıktır ki bir evlilik gerçekleştiği zaman gelinin ailesi üreten bir bireyini kaybeder.

Başlık, gerçekte bu bağlamda verilen bir tür bedeldir ki gelinin ailesi, en azından bir süreliğine de olsa, sıkıntı çekmesin, iflâs duygusuna kapılmasın ve ondan boşalan iş gücünün yerini

doldursunlar. Başlık, bazen nakit para olarak verilirken, bazen de damadın ücretsiz olarak .gelinin babasına çalışması şeklinde olabilir. Tarihte her ikisinin de örnekleri vardır